

FALSTERBO-ZWEDEN

24 -29 SEPTEMBER 2013

Falsterbo is een klein plaatsje in het uiterste puntje van zuid-oost Zweden. Voorbij het dorpje kun je parkeren bij de golfbaan. Daarna nog twee kilometer lopen voorbij de vuurtoren en dan kom je bij “de punt”. Het is ‘t laatste stukje land voor het overgaat in zee. Op dit punt steken vogels de zee over richting Denemarken. Ze trekken in het najaar naar het zuiden om te overwinteren in warmere oorden. Zo’n route wordt ook wel “flyway” genoemd. Als er goeie vogeltrek (stuwing) is, kan het hier enorm druk zijn met vogelaars uit alle windstreken van Europa en dan met name in het weekend als de Zweedse vogeltjesmensen er ook bij komen.

Tekst: Meino Zondervan Foto's: Betty Kooistra, Meino Zondervan, Johannes Mosselaar.

DAG 1

De dag van vertrek. De bagage is de avond ervoor al bij Jelle van Kammen gebracht. De auto staat ingepakt klaar voor de reis. Het brood voor de gehele dag is de vorige avond al gesmeerd. De wekker op 5.45 uur. Om zeven uur verzamelen bij Jelle in Hurdegaryp. We zijn met z'n achten verdeeld over twee auto's. Dezelfde indeling geldt ook voor de stuga's (houten huisjes) op de camping in Zweden. Mijn persoon zit bij het team van Johannes Mosselaar, Betty Kooistra en Jelle van Kammen. Het andere team bestaat uit Jauko Dijkstra, Marten Sikkema, Peter Das en Rudolf Hendriks. Allen horen we bij Vogelringgroep Bergumermeer. Voor mij is het, als enige in de groep, de eerste keer naar Falsterbo. Vanaf Hurdegaryp zijn de verrekijkers al in de aanslag. Er wordt de gehele reis naar vogels gekeken om elke soort die wordt gezien op de afstreeplijst aan te vinken. ‘CHECK!’, wordt een door ondergetekende geïntroduceerde veel gehoorde kreet na weer een soort te hebben gescoord. De reis verloopt redelijk vlot via Groningen, Bremen, Hamburg (kleine file) en Lübeck. De brug over naar Fehmarn. Voor we op de boot naar Rødby stappen zien we al enkele bijzondere soorten.

Is het een
Pontische Leeuw
misschien?

Bonte kraaien, twee rode wouwen en een zeearend. Daar gaat je hart sneller van slaan. Machtig! Op de boot gaan we als een speer naar het restaurant om een goed te verteren warme hap naar binnen te werken. Tijdens het eten zien we vele eidereenden en ook enkele zwarte zee-eenden voorbij vliegen. Wat opvalt is dat mannetjes en vrouwtjes eiders veelal in gescheiden groepen vliegen. Van de boot af rijden we naar Kopenhagen waar we via de giga lange brug de grens oversteken van Denemarken naar Zweden (Malmö). Deze brug is o.a. bekend geworden door een Zweedse T.V. serie genaamd; “The Bridge”. Na het betalen van de tol aan de overzijde van de brug worden we door, hoe zou het ook anders, een blonde douane mevrouw aangehouden. ‘What are you going to do in Sweden’, is de vraag. ‘Birding’, krijgt ze als antwoord. Jelle is verbouwereerd. ‘We zijn nog nooit aangehouden’ zo stelt hij. ‘Tsjja, misschien komt het omdat ik er bij ben’, zeg ik. Een lachsalvo volgt. Eén van de vele want het blijkt goed te klikken tussen de personen in de auto. Vooral Betty is erg goed in het geven van onbedoelde voorzetjes die door de heren met verve worden in getikt. Tijdens de vakantie

Zeearend

Grijze Zeehonden

Sperwer

Braamsluiper

rijdt de auto menigmaal schuddend door het landschap na weer een fijne opmerking als reactie op een quote van mevrouw Kooistra. Ook de stuga krijgt het te vorduren na één of andere grap want als Jelle in de lach schiet dan klapt hij van enthousiasme in zijn handen of slaat hard op tafel. Na aankomst op camping Ljungens laden we snel de bagage uit en gaan we naar de heidevelden die voor de ingang van de camping liggen. Het is mooi weer dus is de kans groot dat er een goede thermiek boven het veld is. Dan heb je zomaar tientallen roofvogels die gebruikmakend van die thermiek opschroeven naar grote hoogte. Vervolgens steken ze in glijvlucht de vijftieng kilometer zee over naar Denemarken. Het valt lichtelijk tegen. We zien een stuk of wat buizerds, enkele sperwers, een blauwe kiekendief en een mooie ruigpootbuiserd. ‘Hewwe jim ek sin in kranen’, vraagt Marten. Hij straalt van oor tot oor en kijkt boven zich. Geweldig, er trekken twintig kraanvogels in V-vorm over. Achter de koploper ontdekken we de enige juve-nie kraanvogel. Wat opvalt zijn de vele brandganzen op het heideveld. Als er een rover passeert gaat de hele handel de lucht in. We tellen er tweeëntwintighonderd stuks. Meer dan gewoonlijk volgens de ervaren heren. Een bijzonder gegeven is dat deze ganzen over een tijdje neerstrijken in Friesland en dan met name in de Bantpolder in het Lauwersmeergebied. Op de camping horen we sijsjes en kruisbekken. Ook de

kruisbekken zijn meer dan andere jaren vertegenwoordigd. Daarna gaan we met een uitgedund gezelschap nog even naar zee aan de oostkant. De rest gaat naar de stuga’s. Bij een prachtige zonsondergang zien we brilduikers, grote gele kwikstaart en een groenpootruiter. Plotseling heb ik een roodbruine roofvogel in mijn kijker. ‘Let op, op twaalf uur een rover’. Mijn eerste ingeving is een juveniele grauwe kiekendief maar het kan volgens Marten ook een steppenkiek zijn. We trachten een kenmerk (boa tekening) bij zijn nek te vinden maar ontdekken het niet. Een grauwe kiekendief dus. Wat een fantastisch gezicht zoals de kiek voor ons langs zeilt met de het rode licht van de ondergaande zon op zijn lichaam. Hierdoor wordt zijn bruinrode verenpak nog fraaier. Dit zijn van die momenten die ik niet snel zal vergeten. Als we terug in de stuga zijn eten we onze laatste stukjes brood op en smeren we gelijk brood voor de volgende dag want om zes uur gaat de wekker weer. Nog even de dag evalueren bij de burens en dan met anderhalve liter bier in de mik naar bed en tracht ik in slaap te komen. Helaas pindakaas, we hebben een snurker in de slaapbarak met apneu verschijnselen.

‘Hewwe jim ek sin in kranen’

DAG 2

Six ‘o clock wordt er op de deur geklopt. Betty slaapt in de leefruimte en maakt ons wakker door op de slaapkamerdeur te kloppen. Toet toet, boing boing, Peppi en Kokkie, hopta eruit.... Jelle en Johannes

'Sky on Fire'

staan gelijk vanuit hun slaap op van de stapelbedden en beginnen aan hun ochtend rituelen. Dat geldt niet voor mij want ik was al wakker en kon het tafereel mooi aanschouwen. Bij het andere team is het nog donker. Geeft niks, ze komen straks wel. We gaan alvast naar de punt. Met de auto rijden we naar de parkeerplaats net voorbij Falsterbo bij de golfbaan. Om half zeven zijn we ter plaatse. Als we net het eerste stukje hebben gelopen over het terrein draaien we ons om. Een werkelijk fantastische zonsopkomst laat ons halt houden. Het opschijnende licht valt op de wolken aan de horizon. Sky on fire!! Alweer een moment om niet vergeten. Betty maakt er mooie foto's van. Als we op de punt arriveren zijn we lang niet de eerste. Er staat al een batterij aan telescopen met hun eigenaren erachter. Zelf doe ik er ook aan mee maar mijn telescoop is geleend. Met grote dank aan Teake Roosjen. Speciaal voor deze trip mocht ik zijn nieuwe Swarovski telescoop gebruiken. Super!! Het is de komende dagen voor ons team een vast ritueel om naar de punt te gaan. Eerst de vogels voor de punt inventariseren en ondertussen alles wat vanuit noord, noordoost van het vaste land komt, in de gaten houden. Er blijkt tijdens ons verblijf niet veel trek te zijn. De oorzaak? Waarschijnlijk het mooie weer. Ze komen of heel hoog over of er is weinig stuwning. Toch is het verbazingwekkend dat er hele groepen van bijvoorbeeld de houtduif in wolken van enkele honderden over ons heen vlie-

Betty: 'Slakke-spoor'. **Meino:** 'Ah jasses, ik heb er een beeld bij'

gen. Alsof ze een bepaalde tijd en plaats hebben afgesproken om zich te groeperen en gezamenlijk op reis te gaan. Ook groepen van vinken, kepen, groenlingen en sijsjes komen vol goede moed aanvliegen om vervolgens weer om te keren om zich te beraden of ze de oversteek wel aandurven. Dit kleine grut lokt rovers aan. Ik heb nog nooit zoveel sperwers gezien. Ze zijn op afstand te herkennen aan hun vlucht. Ze doen een paar vleugelslagen om dan weer een glijvluchtje te maken. Een beetje als een duivenvlucht. 'Hey, kijk daar gaat weer een flapflapflap'. Deze bijnaam krijgt de sperwer van Betty. Houtduiven heten voortaan "Dikke Dolly" zoals ik ze al jaren noem. Om half acht voegen de andere heren zich ook bij ons. Een bakje koffie of in mijn geval een bakje thee en een stuk koek horen ook bij de vroege vogel gewoonten. Op een landtong voor de punt zit elke ochtend een jonge slechtvalk op zijn vaste stek. Verder zien we o.a. bonte strandlopers, bontbekpleviers, watersnippen, groenpootruiters, diverse eenden soorten, een grote stern met zijn onmiskenbare roep, een heel lint aan rode wouwen en een dikke vette zeearend. Het blijft indrukwekkend. Vanuit het westen komt vanaf zee een vogel aanvliegen. Een beetje vlinderachtige vlucht. Zo herkenbaar zoals deze velduil recht op ons aan komt vliegen. Als er iemand iets ontdekt is het erg leuk om te zien dat binnen de kortste keer alle kijkers of telescopen naar dat punt toe draaien om in de feestvreugde

Ree

The Bridge

Kraanvogels

Rode Wouw

Bridduiker

te deelnemen. Na een paar uurtjes houden we het voor gezien en lopen we naar de vuurtoren. Om de vuurtoren staan bomen en struiken. We lopen er omheen waarbij we de mistnetten van de aldaar aanwezige vogelringgroep passeren. Als we even stoppen om te kijken of er iets in de netten hangt komt er al snel een ringer aangelopen. Zij verzoekt ons vriendelijk doch dringend om op te zouten. We zien nog wel een braamsluiper die vlak bij een net aan het jagen is. Aan de oostkant van de bosjes houden we weer even een koffiepauze. Heerlijk in de zon bekijken we het kleine vogelgrut dat langs komt. Een gedeelte van de groep gaat op een gegeven moment alvast richting de auto's. Na een smsje gaan ook wij die kant op. Als we bijna bij de anderen zijn schiet er een klapekster uit één van de struikjes. Vol enthousiasme vertel ik dit aan de anderen als we bij hen arriveren. 'Oh, hartstikke leuk Meino maar wij zagen net een notenkraaker', aldus Betty. Tsja, daar had ik niet van terug. Die had ik erg graag nog eens gezien. In mijn jeugd jaren heb ik eens een ontmoeting met dit prachtige dier gehad. Gewoon op het schoolplein in Marssum. Als jonge knul was ik stomverbaasd toen ik de vogel zag zitten. Gegrift in mijn geheugen. We gaan per auto het binnenland in. Rudolf moet nog even in de ijzers want vlak voor zijn BMW steekt een rode eekhoorn over. We rijden over onverharde weggetjes door de velden. Bij een stukje bos zien we een vrouwtje van de gekraagde roodstaart. Het andere team rijdt een stukje door als wij halt houden om met de telescoop een vogel te determineren. Als we achter ze aan willen gaan zijn we ze kwijt. 'Als we ze dan toch kwijt zijn hebben we de tijd aan ons zelf', opper ik. Omdat ik iets zag zitten op een draad vraag ik Jelle om een zijweggetje in te slaan zodat

we beter zicht hebben op wat daar zou kunnen zitten. Bingo! Zodra we om de hoek van de bosjes rijden zien we een vogel op een afrasteringsdraad voor paarden zitten. 'Een bonte vliegenvanger', zegt Johannes. 'Neenee', zeg ik. 'Kijk eens naar zijn snavel, het is een juveniele grauwe klauwier'. Klikkerdeklikklik. Betty is al druk met haar fototoestel met een 500 mm lens. Er komt nog een vogel bij zitten. We parkeren de auto bij een paar tuinhuisjes en stappen voorzichtig uit. De klauwier nokt af. Het andere beestje blijft zitten. Betty sluipt er naar toe voor goede opnames. Het is wederom een vrouwtje van de gekraagde roodstaart. Maar even een smsje naar Jauko. "Grauwe klauwier" zet ik in het bericht. Meer niet. Ze blijken in de buurt te zijn en komen al snel aangereden. Peter, Jelle en Rudolf pakken een stoel en gaan lekker in het zonnetje bij het tuinhuisje zitten. Jauko vindt de klauwier weer terug zodat we er allemaal nog even van kunnen genieten. Het zware geluid van de raaf is te horen en even later komen ze voorbij vliegen. In de verte ook weer een zeearend. Op dit prachtplekje eten en drinken we ook nog wat. Vlak voor we verdergaan zie ik nog een kleine vuurvlinder. Even de camera van Betty gejat en het kleine insect op de foto gezet. De anderen merken het ook op en vragen wat voor vlinder het is. Het beestje wordt gebombardeerd tot fotomodel. Er worden meer fotocamera's te voorschijn gehaald. Bij een haven in de buurt zien we een strandloper in zijn uppie. Prachtig om dan te filosoferen over welke soort het zou kunnen zijn. Boekje erbij ... vergelijken ... nog eens kijken. Krombekstrandloper is de conclusie. Vanwege het mooie weer gaan we nog een poging wagen om op de heidevelden voor de camping roofvogels te spotten. Er zit ook nu weer aardig

Het beestje wordt gebombardeerd tot fotomodel.

Grauwe klauwier

Kleine vuurvlinder

Gekraagde roodstaart

wat vogelaars op een rij in de verte of omhoog te turen. Maar er is weer niet veel te beleven. Marten meent in de verte wel opschroevende rovers te zien dus besluiten we een stuk verder te rijden. Langs het kanaal bij Höllviken parkeren we. Ook hier weinig succes. Dan eerst maar een bakkie. Mijn slapeloze nacht breekt lichtelijk op dus ga ik even gestrekt in het gras. Even de oogjes toe. Het duurt niet lang of ik hoor een vogelgeluid dat ik niet direct thuis kan brengen. Ach, als het iets bijzonders is dan reageren de anderen vast wel. Opeens hoor ik Marten iets achter de "poest" zeggen dat hij denkt dat het iets is als een dwerggors. 'Meino, wil je het geluid opzoeken op je telefoon'. Hup, rap overeind. Rudolf is me al voor. Onmiskenbaar hetzelfde geluid. In een bosje krijgen we een stukje van het gevogelte te zien maar hij zit diep in de struik. Hij weigert zijn kop te laten zien. 'Daar gaat ie'. De gors gaat in een andere struik zitten maar we zijn te gretig. We lopen er te snel naartoe. Waarschijnlijk opgejaagd door andere vogelaars die op het tumult af zijn gekomen. Weg vliegt hij weer om vervolgens nogmaals op de wieken te gaan en uit beeld te verdwijnen. Mooie waarneming en weer een ervaring rijker. Aan de westkust, aan het einde van dit kanaal kijken we in het haventje. Een paar witte kwikstaarten en op de dijk een tapuit. Voor we in de auto stappen zie ik zestien kilometer verderop, boven Malmö, een volwassen zeearend vliegen. Later hebben we op de kaart die afstand berekend en waren verbaasd dat deze joekels op zo'n afstand zijn waar te nemen. Als allerlaatste gaan we nog even naar een landtong boven Höllviken. Het zit hier in de struiken vol met kwetterende ringmus-sen. De rest is al daar naar toe gelopen maar ik blijf nog

'Als de ene lintworm slaapt is de ander wakker'.

wat bij de auto hangen omdat ik mijn lintworm een beetje moet bijvoeren. Voor me komen er wat vogeltjes zenuwachtig op me af vliegen. Opletten dus. Ja hebbes! Er zit een rovertje tussen. Ik vang 'm in mijn kijker. Wow, dit is mooi. Ze komt recht op me af. Opeens wijkt ze af naar links achter een prooi aan. Daar staat de rest van de groep. 'Een smelleken', wordt er geroepen. 'Ja, ik heb 'm'. Door de drukte komt de vogel om het bosje heen gescheurd weer naar me toe. Vlak bij me langs vliegt ze over het open veld. De typische vlucht van de smelleken valt op. Ze bootsen als het ware de vlucht van een lijster na waardoor deze minder achterdochtig wordt en dan slaat deze kleine rover toe om zijn prooi te grijpen. Mooie afsluiter van deze dag. Bij terugkomst op de camping slaan Jelle en Johannes aan het kokkerellen. Nasi met vooral veel uien erin. Zij zijn de kookploeg deze vakantie zo blijkt. Na al die jaren is dat zo gegroeid. Niks mis mee want ik ben meer van het opeten dan het voorbereiden. Als de ene lintworm slaapt is de ander wakker heb ik Betty eens wijs gemaakt en dat krijg ik dan ook met regelmaat te horen als ze het ergens in een groep gooit. Betty en ik doen de vaat en zo is de verdeling in ons huisje. Na de vaat brood smeren voor de volgende dag. Daarna, onder het genot van een biertje, foto's bekijken die Betty deze dag heeft gemaakt. Met z'n vieren achter de notebook. ANWB vogelgids op schoot. Erg leerzaam. Aan de hand van het verenkleed kunnen we mooi kijken wat de verschillende leeftijden zijn van bijvoorbeeld de rode wouw en de zeearend. Dit is ongeveer het avondritueel de komende dagen.

Raad

Bontbek plecier

Tapuit

Visarend

Roodborst

Ruigpootbuizerd

DAG 3

Brrr, daar zijn we weer na een niet al te beste nacht. Even met de kop schudden en gaan met die banaan. Onze burens doen weer rustig aan dus gaan we vast op pad. Als we naar de punt lopen horen we een waterral schreeuwen. Check! Nieuwe soort voor de afstreeplijst. Ennn ja hoorrr, daar komt weer een juveniele zeearend langs wapperen. Op de punt zelf is het wederom rustig wat trek betreft. Wel zien we een nieuwe soort voor onze lijst. Een taigarietgans. We zijn nog maar net op de punt of Betty loopt de twee kilometer weer terug naar de parkeerplaats waar een W.C. staat. Jaja, de siepels doen hun werk. Als de andere mannen er ook zijn ontdekt Marten een kleine strandloper. Check. Betty is weer terug en plaatst gelijk een opmerking; 'We hebben nog geen goudplevieren gezien'. 'Streep maar af die vlogen net vlak over je hoofd', zegt Marten met een lach. Na de koffie trekken we weer het binnenland in. Onderweg naar Borringsjön zien we een dode das langs de kant van de weg liggen. Tsjonge wat een prachtbeesten zijn dat ook. Letterlijk doodzonde. We stoppen bij een plek met rechts van ons allemaal ruigte en links een bosperceel. Om de rust te bewaren heeft Jelle liever niet dat ik de auto uit ga maar achter ons zijn de heren ook al uitgestapt en zit Marten op zijn knieën achter zijn telescoop. Er blijkt naast onze auto een vogeltje te zijn geslagen door een smelleken die nu in het open veld het beestje zit te plukken. Johannes zijn telescoop ligt voor handen.

'Zweedse mannen met stalen snikkels'.

Die pak ik snel en richt ik ook op het kleine valkje. Prachtig gezicht. De veertjes vliegen in het rond. Peter loopt expres een ruig veldje in om kleine vogeltjes op te jagen zodat we kunnen zien wat er allemaal zit. Er wordt ook nog naar de bijzondere planten ter plaatse gekeken. Wederom een prachtplek. Onder het rijden wordt er heel wat af gekeuveld. Zo kom ik er achter dat Betty een zelfde soort passie heeft als mijn zonen en ik. Ze houdt naast films als Avatar ook van Marvel films als Spiderman, Iron man en Batman. Ze heeft dit eigenlijk nog nooit aan iemand verteld dus voor degenen die dit lezen ... mondje dicht!! Machtig mooi natuurlijk om over ook deze gezamenlijke interesse te praten. Ze slaat er wel een beetje in door want op een gegeven moment heeft ze het over Zweedse mannen met stalen snikkels. Euh? Terug naar de vogels maar weer. We rijden door het prachtige strakke glooiende landschap. We stoppen regelmatig. Zo ook bij één van de meertjes die het land rijk is. Ik ben net even aan het sms-en met vrouwtje lief als Johannes opeens 'Visarend', roept. Snel vliegen mijn vingers over m'n smartphone om het thuisfront ook in te lichten en dan rap de auto uit. 'Het zijn er twee', wordt er uit de andere auto geroepen terwijl ze weggrijden. 'Waarom rijden ze juist nu weg terwijl er iets spannends is te zien?'. We zien één van de arenden aankomen zeilen, even stilhangen (bidden), vleugels in elkaar en duiken maar. Er worden

Kleine vuurvlinder

Honingzwam

Damherten

verschillende pogingen gedaan, soms met een doorstart als gevolg door vlak boven het water weer op te trekken. Maar op een gegeven moment is het raak. Met een dikke plons gaat de vogel te water en komt er met een vis in zijn klauwen weer uit. Geweldig!! Of je in je eigen natuurfilm zit. Als toetje doet de vogel een fly-by. Schijnbaar wil het dier ons laten zien dat het hem echt is gelukt. Machtig mooi dit. Samen met Jelle even de horlepiep gedanst. Opnieuw een beleving gebrand op mijn netvlies. We ontmoeten de andere heren weer bij een kijkhut waar niet veel is te zien dus rijden maar weer. We stoppen bij een poel. 'Zit er wat?', vraagt Jelle. 'Ja, er zitten verscheidene watervogels waaronder een dodaars'. Jelle ziet een plekje verderop zodat we dichtbij de poel kunnen komen. Daar aangekomen eerst weer even scannen met de verrekijker. 'Verrek er zit een juveniele roodhalsfuut, dat is mooi'. Telescoop uit de auto. Er blijken er twee te zitten. 'Zo mooi en zo dichtbij heb ik ze nog nooit gezien', aldus Marten. Er komt nog een vogelaar achter onze auto staan. 'Is er wat te zien?', vraagt de beste man. 'Jazeker, een roodkopfuut in broedkleed', zegt Jelle. In al zijn enthousiasme. De rest van de groep kijkt elkaar aan met grote vraagtekens boven het hoofd wat overgaat in gesmoord lachen. Mooie grap, Jelle. Er komt voor de verandering een zearend overvliegen. Mooi fotovoer voor Betty. Als we weer verder rijden kan Jelle al snel weer stoppen om-

'Een roodkopfuut in broedkleed'.

dat ik verderop in het veld een zearend op een paal zie zitten. Wat een dikke hufters zijn het ook. Het blijft mooi. Bij een kruising ziet Jelle een rover in licht verenkleed op een verkeersbord zitten. 'Wat zit daar', vraagt hij. 'Een sneeuwuil', zeg ik. 'Waaat waar'. Betty haar telelens vliegt me haast in het gezicht. 'Ho rustig maar Betty, het is een bijna witte buizerd', zeg ik. 'Oh jonge, rotzak'! We nuttigen onze lunch op een mooi plekje in het bos. Betty vermaakt zich met haar camera. Roodborstjes komen steeds foerageren op dezelfde plek. Ik ga bij haar zitten om hetzelfde te doen met haar andere meegebrachte camera. In de buurt is een fazantenkwekerij bedoeld voor de jacht. Er lopen overal van die beesten. Vaak erg lelijk van kleur. We rijden verder over bospaadjes waar we moeten remmen voor over-stekende damherten. Onze laatste bestemming voor vandaag is Fyledalen. Dit mooie stukje Zweden is al jaren het broedgebied van een paartje steenarenden. Volgens een lokale vogelaar is er een juveniel exemplaar net aan de overkant van het dal in een boom gaan zitten. We speuren alles af met onze telescopen maar helaas geen arend te zien. Na een uurtje zie ik een vlinder voorbij komen die het dal in vliegt. Ik laat de telescoop staan, pak de fotocamera en duik ook het dal in. De vlinder is gevlogen maar wat een prachtige wereld hier. Na een tijdje voegen Jauko, Rudolf en Marten zich bij me en lopen we via een bruggetje over een meander-

end beekje verder het dal in. Een paar sijsjes, paddenstoelen, kleine vuurvlieder en een zwarte heidelibel weet ik vast te leggen op de gevoelige plaat. Als we weer gaan rijden leidt Johannes ons als co-piloot over mooie onverharde binnen-paadjes. Zo komen we ook op een pad door een bos waar al een hele tijd geen voertuig is geweest zo lijkt het. Het gras in de middenberm staat hoog. De brandnetels slaan door het openstaande raam naar binnen. We vermoeden dat Rudolf dit niet echt leuk zal vinden met zijn verlaagde BMW. Als we uit het bosperceel zijn raken we de andere heren kwijt. Ze zijn ergens rechtdoor gereden waar wij waren afgeslagen. Maakt niet uit. Via een telefoontje wordt duidelijk dat een ieder zijn weg naar huis wel vindt. Op de terugweg maak ik me een beetje zorgen om Betty. Ze is drukker dan anders. Als dat maar goed komt...nee dus. Ze kakt in. Oorzaak migraine aanval. Jelle stopt bij een dorpje zodat Betty haar medicijn achter uit de auto kan pakken. Migraine is geen pretje. Heel knap zoals ze zich door de avond slaat. Op een gegeven moment heeft ze wel de op bezoek zijnde buurman en buurman (Jauko en Marten) de deur gewezen omdat ze wilde gaan slapen.

DAG 4

De dag begint regenachtig. Een reden voor de burens om langer op 'e kooi te blijven liggen om daarna het binnenland in te gaan. Ze trekken deze dag hun eigen plan. Wij gaan wel eerst naar de punt. Het is alweer droog. Wederom genieten van een geweldige zonsopkomst. Het opkomende licht schijnt onder op de wolken en levert een prachtig kleurenspektakel op. Het breekt flink open. Er is veel hoge trek van kleine vogeltjes. Op de punt nemen we onze positie weer in. Dit gaat gepaard met commentaar van vogelaars die uit de wind achter de rozenbottelstruikjes staan met hun telescoop. We staan in hun zicht. 'Laat

ze maar praten', zegt Jelle. 'Watjes zijn het', volgens Johannes. Ze kijken maar om ons heen. Na een uurtje of wat is het weer mooi geweest. Weinig trek wederom dus voor ons ook tijd om het binnenland af te speuren. We gaan eerst kijken of we in de buurt van de lange brug kunnen komen. Dat slaagt aardig. Een mooie plek met bosjes en ruigtes. Erg veel graspiepers e.d. maar ik zie ook een club kruisbekken in een lage dennenboom neerstrijken. Ik probeer Betty te helpen een goede positie te vinden om foto's te maken. Ze heeft moeite om de kruisbekken te vinden in haar camera. Ik neem het over maar het licht is niet goed. Snel omlopen. De kruisbekken laten zich prachtig zien. Dat is altijd maar even omdat ze druk zijn met foerageren. Weer kan Betty ze niet vinden en raakt gefrustreerd. Ik probeer een betere positie te zoeken door over een slootje te stappen. Dat vindt Jelle niet een goed plan omdat de kans dat ze opvliegen groot is. Ter aannname. We hebben ze nu al goed kunnen bekijken en er staat nog niks op de foto dus die gok wil ik wel wagen. Hoe meer we "beren" hoe mooi we vooral de prachtig rood gekleurde mannetjes in onze telescoop kunnen zien hoe meer Betty baalt. Een goede foto maken slaagt dan ook niet. Als we terug naar de auto lopen is ze zichtbaar teleurgesteld en baalt ze van zichzelf dat ze de kruisbekken niet zag in de zoeker van haar camera. We gaan via kleine onverharde weggetjes richting Krankesjön. We houden lunchpauze in een stukje bos. We zitten lekker in de zon aan een picknick tafel. Een Zweedse meneer komt erbij zitten om ook te eten. Op een gegeven moment struint Jelle wat rond en komt met een dode rat terug en legt hem op de tafel. De Zweed eet echter onverstoord door terwijl Betty duidelijk maakt er niet van te zijn gecharmeerd. Ennn doorrr. We komen op vlaktes die steppeachtig aandoen. We stoppen even bij

een stukje bos waar allemaal dichtbij elkaar hangende grote nestkasten bevestigd zijn. Jelle peutert er ééntje open. Ze zijn bezet geweest maar door welke soort weten we niet. Ik maak gebruik van de stop om ook de camera te pakken en de geleende 500 mm lens van Sije te gaan gebruiken. Maar helaas het gaat niet zoals het zou moeten. Betty vermoed dat de lens stuk is en daarom maar weer haar 300 mm erop gezet. We rijden verder. Aan de rechterkant van de auto zweeft een blauwe kiekendief. Een stukje verder staat een mooie molen op de vlakte. We gaan eruit om dit vast te leggen. Een paar motorcrossers sjezen bij ons langs en verbreken de stilte in het gebied. Klein stukje verder stoppen we weer bij een stromend beekje. Die blijkt vol te zitten met vis. Het ziet er letterlijk zwart van. We struinen nog wat rond voor we weer naar de auto gaan. Volgende halte is Krankesjón. Hier staan een paar vogelkijkhutten aan de oever van een groot meer. In de eerste kijkhut ontdekt Johannes een grote zilverreiger. Die hadden we nog niet. Check. Er vliegt steeds een rode wouw voor de hut langs en aan de linkerkant zien we restanten van een aalscholverkolonie. Een penetrante lucht vult mijn neus. 'Johannes heb jij één laten vliegen', vraag ik. 'Nee'. 'Jij dan Jelle?'. 'Ook niet'? We kijken gedrieën naar Betty die staat te gniffelen in een hoek van de hut. Onvoorstelbaar, wat een Een goede reden om hut twee op te zoeken. We volgen Johannes als hij links afslaat maar niet lang want hij loopt zich vast in het riet. 'Volgens mij was dit een afslag te vroeg', aldus Jelle. En inderdaad even verderop lopen we over een keurige steiger tussen het riet naar een mooie kijkhut aan de waterlijn. We hebben mooi zicht op het meer

'Alle vier komen we los van onze stoel'.

maar heel veel is er niet te zien. De andere groep is hier ook geweest hoorden we later, ze hadden een wild zwijn gezien die het hele meer overzwom. Knappe prestatie. 'Hey, ik hoor baardmannetjes'. We lopen de hut uit en horen ze weer maar krijgen ze niet te zien. Wel weer afstrepen. Plotseling komt er een zwerm ganzen en eenden los uit een hoek van het meer waar we geen zicht op hadden. 'Wat is er aan de hand' roept Jelle. Ik stuf de kijkhut weer in om te kijken of er op het meer iets is te zien. 'Een zeearend!', roep ik terug. Snel naar de anderen, daar komt hij nu ook in het zicht. Nee dus. Hij moet er wel zijn dus vermoed ik dat het dier in een boom is gaan zitten. Met de telescoop speur ik de bomen af en vind hem al snel. De rest kan meegenieten. Alweer een jong beest. Als hij weg vliegt zien we dat er een vis in zijn grote klauwen hangt. Alweer een prachtbeleving. Betty en ik blijven wat achter om enkele foto's te maken. Als we bij de mannen aansluiten heeft Johannes iets ontdekt in een boomtop. Ik hoor hem en vind het beestje ook met mijn kijker. Een glanskop. Check. Even wat eten en drinken en weer door. We rijden over een bospad. Uit de wind in de zon stikt het van de heidelibellen. Aan de rand van het bos zien we in het open veld een ruigpootbuizerd die wordt lastig gevallen door een kraai. We besluiten de namiddag af te sluiten met nog een bezoekje aan Fyledalen om de steenarenden te zien. Onderweg daarnaar toe naderen we een dorpje. Jelle zit achter het stuur en ziet een buizerd boven ons. 'Shit, wat doet hij nou?' Jelle remt niet af voor het dorpje. Jeehaa! Alle vier komen we los van onze stoel. We rammelen met snelheid over een verkeersdrempel. Zo-de-knetter dat was heftig. Maar wel leuk. Vlakbij

Fyledalen is een boer het land aan het bewerken. Er zweven allemaal rode wouwen en buizerds boven het gemaaide perceel. Zeer bijzonder. Er wordt druk gefotografeerd. Tijdens het maken van dit verslag kom ik in de fotomap van Betty een foto tegen ... 'shit, wat is dit nou?'. Het blijkt dat er een zwarte wouw tussen al die andere rovers zat. Totaal over het hoofd gezien maar gelukkig hebben we de foto's nog. In Fyledalen wederom geen succes wat de steenarenden betreft. Er staat nog een Nederlandse vogelaar die een arend net voor we aankwamen op de foto heeft gezet. Domme pech voor ons dus. Wel komen er twee grote groepen kraanvogels langs. Schitterend. Als je het geluid van deze prachtvogels éénmaal hebt gehoord vergeet je dat nooit meer. Betty loopt even het bos in om te piesen. "Hey, een stuuraf", zegt Jelle. Vlakbij ons komt een grote vogel over de rand van het bos gevlogen. We zien eerst alleen maar contouren omdat we tegenlicht hebben. Het blijkt weer een zeearend te zijn. Het beest hangt boven Betty die aan komt lopen en niks door heeft. Ze lijkt last te hebben van jeuk. Dat blijkt ook zo te zijn want ze is met haar blote kont in de brandnetels gevallen. Ze blijft me verbazen onze Betty. Als ze weer bij ons komt trekt ze één van haar schoenen uit. Er zit koeienstront onder haar schoen. Al hinkelend loopt ze naar haar tas om een doekje te pakken en te boenen. Ik kan mijn lachen haast niet in houden. Ook de andere mannen hebben er moeite mee. Onverstoorde staat ze daar op één wit sokje haar schoen schoon te maken. Ik kan het niet laten en loop naar haar fototoestel die op een statief staat en maak een foto die ze pas 's avonds op haar notebook te zien krijgt. Zeldzaam dit! Op de terugweg is ze

'Met de blote kont in de brandnetels'.

wederom aan de beurt. 'Hoor ik daar nu een sirene?', vraagt mijn buurvrouw. 'Dan moet je je mond dicht-doet Betty', antwoord Jelle. Johannes begint als eerste te lachen en krijgt klappen van Betty met een leeg drinkflesje. Daarna zijn Jelle en ik aan de beurt. Schuddend rijdt de auto verder door het prachtig uitgestrekte landschap. In de avonduren komt Marten bij ons buurten om de dag door te nemen. Aan het einde van de avond komt ons ter ore dat Marten zijn teamgenoten de volgende dag wat willen uitslapen en dan weer naar Fyledalen willen gaan voor de steenarenden. Marten bedenkt dat hij er liever op tijd op uit trekt en met ons eerst naar de punt toe wil. Wij vinden het prima. De steenarenden heeft hij al vaker gezien. Betty en Jelle willen gaan slapen dus gaat Marten naar zijn eigen stuga om daar de plannen voor de volgende dag te melden. Johannes en ik halen ook nog een biertje bij de buurtjes. 'Echte mannen pissen tegen echte bomen', meld Johannes aan Marten als ze buiten hun behoefte staan te doen. Marten staat een jong berkje te besproeien terwijl Johannes tegen een dikke berk aan piest.

DAG 5

Na weer een beroerde nacht van mijn kant stappen we om half zeven weer in de auto. Marten is de Benjamin dus die mag in het midden op de achterbank. Helaas is het ook deze laatste ochtend rustig qua vogeltrek. We houden het na de koffie voor gezien en settelen ons aan de oostkant van de bosjes rondom de vuurtoren. Uit de wind kunnen de laagjes kleren wel gepeld worden want het scheelt zomaar tien graden wat temperatuur betreft. We vermaken ons hier met klein gevogelte dat hier even komt stoppen voor ze de zee

Zeearend

Kruisbek

Heidelibel

Zwarte wouw

Atalanta

Distelvlieder

Grote bonte specht

'Crazy woman'

overtrekken. Opvallend veel grote bonte spechten. Best gek want eigenlijk zijn het standvogels en geen trekvogels. De kruisbekken zijn goed vertegenwoordigd zodat Betty een goede herkansing krijgt om deze beauty's met hun brieke snavel op de foto te zetten. Volgens een meneer moeten we goed opletten want gister zaten er twee witbandkruisbekken tussen. We trekken meer mensen aan die ook komen kijken waar we naar staan te turen. Engels met een Woud-Fries accent. Betty in gesprek met een Zweedse mevrouw. Prachtig. Er komt ook een oudere opgesmukte dame aangelopen. Ze verzoekt ons vriendelijk doch met klem te verkassen naar de zuidzijde van de vuurtoren omdat de golfers er aankomen. We gehoorzamen braaf. Tsja, zo'n balletje wil je niet op je knar krijgen. Op de zuidzijde is het ook prima vertoeven. Toch moeten we ons ook hier met regelmaat wat verder terugtrekken van de bejaarde mevrouw. Een Zweedse vogelaar die bij ons staat te kletsen trekt even stevig van leer tegen de vrouw als ze voor de zoveelste keer begint aan te dringen. 'Crazy woman', mompelt hij tegen ons. Marten hoort een boomleuwerik en dan zien we hem ook over komen vliegen. Check. In de tussentijd is de vuurtoren geopend voor publiek. Er is een museumpje en verkoop-punt in gevestigd. Je kunt er ook lekkere koeken en koffie kopen. In het winkeltje koop ik een T-shirt en een sticker. Betty schiet het voor. Ze is de ponkjehouder en heeft Zweedse kronen in de beurs. Ze geeft een rondje van lekkere warme wafelachtige koeken. Een Zweedse lekkernij. Tering, de hele smoel trekt je bij elkaar zoveel suiker zit er in. Maar wel lekker. Het zit erg "noflik" in het zonnetje maar helaas pakken we op want er moet nog brood worden gekocht voor sluitingstijd. De winkels zijn hier om twaalf uur gesloten op zaterdag. Daarna het heideveld

'Echte mannen pissen tegen echte bomen'.

weer eens proberen. Hier waait het iets meer maar toch is het goed te doen en nemen we wat te eten met een soepje erbij. Er zijn redelijk veel vogelaars die op een rij over het heideveld turen. Marten ontdekt een klapekster. Verder een paar torenvalken, buizerds en een ruigpootbuizerd. Dat is het eigenlijk wel. Vervolgens gaan we te voet langs de oostkant van het heideveld. Bij het water langs. Het is niet echt spannend wat aantallen en soorten betreft. Noemenswaardig zijn: een zwarte ruiter, een groenpootruiter, een paar grote sterns, twee rode wouwen en een zeearend. In Nederland ben je blij met dit soort waarnemingen maar hier liggen de verwachtingen hoger. Met dit warme weer vliegen her en der kleine vuurvinders. Zelf ontdek ik toch nog een nieuwe soort maar die telt niet voor de afstreeplijst. Een vos. We vinden ook een vossenhol waarin we goed een kalklaag in de bodem kunnen bekijken. Een ander opvallend detail is dat op de dikkere palen langs het water grote spijkers een stukje in het hout zijn geslagen. We denken dat het is bedoeld om rovers, als de slechtvalk, te ontmoedigen om hier te gaan zitten. Ter bescherming van broedende zuidelijke bonte strandlopers. Deze vogel-vriendelijke manier van afstoten is misschien een idee voor onze eigen weidevogels. Betty is alvast een stukje teruggelopen en zit halverwege op een steen te wachten. Ze heeft haar statief laten vallen op een steen. Er zit een deuk in één van de poten en die wil nu niet meer in elkaar geschoven. Sommige mensen hebben ook altijd pech. Bij thuiskomst heeft haar man Leo in ieder geval weer wat te doen. Terug bij de auto hebben we even een discussie waar we nog naartoe zullen gaan. Uiteindelijk gaan we nogmaals naar de landtong ten noorden van Höllviken. Johannes, Jelle en Marten gaan lopend naar het einde van de landtong. Betty en ik blijven

in de buurt om wat foto's te maken. Vind ik wel zo fijn op het moment want de gebroken nachten breken me op. De heren krijgen wolken Kieviten en goudplevieren te zien. Een volwassen zee-arend en als klap op de vuurpijl nog een velduil. Betty en ik maken foto's van een paar grote harige rupsen die ik, éénmaal thuis, determineer als de rups van de veelvraat. Een nachtvlinder. Ook komen er nog een paar planten van schrale grond op de foto. De ene fotograaf maakt foto's van de andere fotograferende fotograaf in de meest charmante posities in een poging de kleine plantjes er goed op te krijgen. Terug bij de stuga's horen we de avonturen van het andere driekoppige team. Ze zijn weer naar Fyledalen geweest en hebben ditmaal wel een steenarend gezien. Het machtige dier was in gevecht met drie raven. Kijk dat zijn leuke dingen voor de mens. Na het eten, afwassen en brood smeren ruimen we alvast wat dingen op. Samen met Betty loop ik naar de afvalcontainers bij het W.C. gebouw. Nadat we de rommel erin hebben gekieperd weet Betty wederom de aandacht op zich te vestigen. Ze struikelt. Zonder zichzelf op te vangen komt ze hard ten val inclusief een keer stuiten. Ik ben bang dat de zijkant van haar hoofd open ligt maar als ik haar omdraai en overeind laat zitten lijkt het mee te vallen. 'Gloeiende, gloeiende, wat een muts ben je ook'. 'Ja', zegt ze snottend. 'Maar daar kan ik toch niks aan doen'. Even op ademkomen. Haar hoofd doet flink zeer evenals haar handpalmen waar zich enkele steentjes in hebben geboord. Met een kruislingse greep trek ik haar omhoog. Het lopen gaat niet honderd punten goed dus ondersteun ik haar op de weg terug naar de stuga. Johannes en Jelle zijn verbaasd wat Betty nou weer is overkomen. Sorry Leo. We hadden beloofd op haar te passen maar sommige dingen kun je niet voorkomen.

DAG 6

De dag van de terugreis. Wonderbaarlijk heb ik nu vrij goed geslapen. We zijn er weer om zes uur af. Na het ontbijt de boel opruimen. Dat gaat vrij vlot. We mogen de sleutel zonder controle van de campingbaas in leveren. Dat scheelt een hoop tijd. De sleutels worden in de af-

gesproken "mailbox" gegooid. Als we bij de boot arriveren moeten we wachten op de andere auto. Ze hebben zich verreden ondanks de ingeschakelde Tomtom. Ze hadden het geluid uitgezet en daardoor te laat gereageerd bij een afslag. Domdom. Terwijl we voor de poortjes bij de ingang op hen wachten komt er een man in uniform naar ons toe lopen en begint gelijk van dik hout te zagen over het feit dat we hier niet mogen parkeren. Tsjonge tjonge, dat kan ook anders zeg. Wat een lomperik. We rijden alvast door de poortjes terwijl Betty voor twee auto's betaald. De beste man begint wederom tegen haar te zeuren want ook daar mogen we niet parkeren. Begrip, flexibiliteit en gastvrijheid is deze man vreemd. We doen of onze neus bloed en na een klein kwartiertje zijn we weer compleet. Rudolf is gebeld door de campingbaas. De sleutels van onze stuga zitten niet in de afgesproken mailbox. Betty heeft ze in de verkeerde bak gedaan. Rudolf belt met de campingbaas om het op te lossen. Eénmaal op de boot gaan we buiten aan dek staan. Johannes en ik hebben onze verrekijker om 'e nek. Op de kade zien we een gele kwikstaart en op zee ontdekken we vrijwel gelijktijdig een kleine meeuwsoort met sternachtig gedrag. Een dwergmeeuw. Hopsela, zomaar twee soorten erbij op de afstreeplijst. Opeens zijn Jauko en Marten verdwenen en komen terug met ook hun kijker om de nek. Goed voorbeeld doet volgen. Als we van de boot komen rijden we verder naar huis. Helaas stuiten we op enkele files. Onderweg krijg ik een sms van het thuisfront. Heerenveen staat voor in de derby tegen Cambuur. We volgen het even later ook zelf op de radio met een goed verloop voor de enige echte Friese club.

Einde van een prachtige, leerzame, humorvolle week in het mooie Zweden met een stel gelijkgestemden. De grootse verhalen over de trek bij Falsterbo heb ik (nog) niet in volle glorie waargenomen. Natuur laat zich niet sturen. Voor mij een goede reden om nog eens naar Zweden te gaan. We kwamen op totaal honderdeenentwintig soorten op de afstreeplijst.

